

Аліна Нечипорук

*к.е.н., доцент, доцент кафедри торговельного підприємництва та логістики,
ДТЕУ, Україна*

a.nechyporuk@kntu.edu.ua

Дмитро Головань

*здобувач першого рівня вищої освіти освітньо-професійної програми
«Логістична діяльність» ДТЕУ, Україна*

dimasikg05@gmail.com

ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИПРОБУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ

TRANSPORT LOGISTICS IN THE CONDITIONS OF WAR: TRIALS AND OPPORTUNITIES

Анотація. Розглядаються ключові виклики, які існують в логістичній галузі України в умовах військових дій. Проведено аналіз проблем, що виникають в транспортних перевезеннях, порушення ланцюгів постачання, а також впливу на внутрішню та міжнародну логістику

Abstract. The key challenges that exist in the logistics industry of Ukraine in the conditions of military operations are considered. An analysis of problems arising in transport, disruption of supply chains, as well as the impact on domestic and international logistics was carried out.

Ключові слова: логістика, транспорт, перевезення, ланцюг постачання, війна.

Key words: logistics, transportation, transportation, supply chain, war.

З початком війни транспортна логістика України зазнала серйозних потрясінь: повітряний простір був закритий для цивільної авіації, а порти опинилися під блокадою окупантів. Єдиними доступними шляхами залишилися залізниця, яка мала обмеження в окупованих зонах, та автомобільні перевезення, що переважно використовувалися для гуманітарних та некомерційних вантажів. У перші два тижні бізнес стояв перед вибором – продовжувати роботу чи ні, однак з часом частина компаній адаптувалася, і до кінця 2022 року галузь перевезень змогла повністю підлаштуватися під нові умови. Виклики, що постали через військові дії, вимагали негайного впровадження широкого спектру рішень для подолання нових проблем у сфері логістики.

Метою даного дослідження є здійснення аналізу поточного стану транспортної логістики та визначення шляхів розвитку ринку вантажних перевезень в умовах воєнного стану, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності логістичного сектору України.

Під час вторгнення РФ більшість компаній на ринку транспортних перевезень були змушені адаптувати свої логістичні маршрути. Особливо це стосувалося міжнародних перевезень, де відбулися значні зміни. Логістичні схеми часто переглядалися, активніше застосовували мультимодальні перевезення, що дозволило цьому сегменту швидше розвиватися та залишатися менш вразливим в умовах української логістики у 2022-2023 роках. Однак міжнародні перевезення зазнали значних труднощів через проблеми з доступом до українських морських портів та закриття зернового коридору. Це змусило перевізників перенаправляти вантажі через Румунію, Польщу та Німеччину. Пізніше блокування західних кордонів ще більше ускладнило ситуацію, оскільки автомобільний транспорт не міг впоратися з усім обсягом вантажів, що призводило до довгих черг на прикордонних переходах і втрати часу.

Щодо змін на ринку вантажних перевезень, то можна виділити те, що через війну значно обмежився рух звичними транспортними маршрутами, що особливо гостро відчувалося на лівобережній частині України та на півночі через тимчасову окупацію та небезпеку перевезень. Це призвело до суттєвого зниження загального вантажопотоку.

По друге, ускладнилася ситуація з експортом через нестабільність національної валюти, блокаду морських портів та обмежені можливості залізничного транспорту. Основні

експортні товари, такі як зерно та залізна руда, які значно впливали на економіку країни, залишилися заблокованими всередині країни.

По третє, багато ключових підприємств ринку вантажних перевезень припинили роботу через окупацію або наближення до зон бойових дій. Внаслідок цього чимало компаній змушені були перебудовувати свої ланцюги постачання через руйнування інфраструктури.

Також, серйозною проблемою стала обмежена доступність та висока вартість палива. У 2022 році ця проблема була особливо гострою, оскільки основні поставки палива надходили з білорусі та рф. Крім того, зростання вартості палива відбулося через необхідність використання нових логістичних шляхів, а основний пріоритет у постачанні пального надавався Збройним силам України, що призвело до його дефіциту для комерційних потреб. [1, с. 166]

Хоча перед транспортною логістикою України постало безліч викликів через війну, країна активно шукала шляхи вирішення цих проблем. Завдяки співпраці з міжнародними партнерами, модернізації інфраструктури та впровадженню нових технологічних рішень вдалося частково подолати труднощі. Використання альтернативних маршрутів, покращення координації з країнами-сусідами та оптимізація внутрішніх процесів дозволили зберегти стабільність перевезень і забезпечити розвиток логістичної галузі навіть в умовах війни.

У сфері морських перевезень головними проблемами стали блокування портів росією та руйнування портової інфраструктури, зокрема в Одесі та Миколаєві. Крім того, пропускна здатність річкових портів на Дунаї є недостатньою для великих вантажопотоків, що обмежує експорт сільськогосподарської та промислової продукції. Вирішенням цих проблем є використання портів країн-сусідів, таких як Гданськ, Варна та Констанца, будівництво нових транспортних хабів та відновлення інфраструктури.

Залізничний транспорт також постраждав, оскільки було зруйновано понад 6 тисяч кілометрів залізничних шляхів і десятки мостів. Зупинено роботу багатьох вокзалів, а зміна напрямків вантажопотоків призвела до додаткових затримок. Щоб вирішити ці виклики, необхідна діджиталізація процесів, захист інфраструктури, зменшення бюрократичних перепон та збільшення пропускної здатності пунктів на кордонах із країнами ЄС. [2, с.10]

У сфері автомобільних перевезень проблемою стало значне зростання вартості пального та обмежена його доступність. Крім того, на західних кордонах збільшилися черги, що суттєво уповільнило перетин кордонів, а зростання вартості перевезень негативно вплинуло на ринок. Вирішенням цих проблем є збільшення пропускної здатності автомобільних пунктів пропуску, продовження дії «Транспортного безвізу» з ЄС та впровадження електронних черг для прискорення процесів.

Незважаючи на значні потрясіння, які українська система вантажоперевезень зазнала на початку війни, вона змогла адаптуватися до нових умов і забезпечила постачання необхідних товарів в Україну і за її межі. На сьогодні українські перевізники переорієнтували свою діяльність і почали розвивати нові мультимодальні маршрути через європейські країни.

Прогнози свідчать про подальшу стагнацію економіки України та логістичного ринку через зниження споживчого попиту, спад виробничої активності, а також міграцію мільйонів українців, які, ймовірно, не повернуться найближчим часом. Український бізнес функціонує на межі можливостей, проте вже пристосувався до роботи в умовах війни, впроваджуючи інновації та підвищуючи ефективність. Подальший розвиток міжнародного співробітництва, зростання мультимодальних перевезень і розширення спектру послуг, які надають українські перевізники, залишатимуться ключовими тенденціями на ринку транспортних послуг.

Література

1. Михайлик Н. І. ОСНОВНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ. The actual problems of regional economy development. 2024. Т. 1, № 20. С. 163–172. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.163-172> (дата звернення: 09.10.2024).
2. ЛОГІСТИКА ТА МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ / Ю. Б. Кушнір та ін. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2023. № 1(61). С. 23–25. URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1\(61\).23-25](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1(61).23-25) (дата звернення: 09.10.2024).